

Тема 3-4

Система місцевого самоврядування в Україні Ознаки та типи громадянського суспільства

План заняття

1. Поняття місцевого самоврядування в Україні. Принципи організації місцевого самоврядування.
2. Система місцевого самоврядування в Україні.
3. Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування. Формування бюджетів місцевого самоврядування.
4. Ознаки місцевого самоврядування як державного інституту та суспільного інституту.
5. Сутність та поняття «громадянське суспільство». Основні ідеї та принципи громадянського суспільства, основні інститути та функції .

Основні поняття: місцеве самоврядування, територіальна громада, суспільство, громадянське суспільство.

Теми рефератів:

Теми рефератів для презентації на семінарському занятті №3-4

1. Поняття місцевого самоврядування в Україні.
2. Місце місцевого самоврядування в політико-правовій системі України.
3. Принципи організації місцевого самоврядування.
4. Система місцевого самоврядування в Україні.
5. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування.
6. Основні форми волевиявлення територіальних громад.
7. Сутність та поняття «громадянське суспільство».
8. Ідейно-теоретичне обґрунтування громадянського суспільства у спадщині Т. Гоббса і Дж. Локка.

9. Конституційно-правовий статус і повноваження сільського, селищного і міського голови.
10. Ідейно-теоретичне обґрунтування громадянського суспільства у спадщині Г. Гегеля.
11. Основні ідеї та принципи громадянського суспільства.
12. Взаємовідносини між громадянським суспільством і державою.
13. Органи самоорганізації населення.
14. Формування бюджетів місцевого самоврядування.
15. Право комунальної власності органів місцевого самоврядування.
18. Громадянське суспільство і правова держава.
19. Постмайданове громадянське суспільство в Україні.
20. Відповідність системи місцевого самоврядування України Європейській хартії місцевого самоврядування.

Методичні рекомендації до підготовки питань семінарського заняття:

Перше питання: Поняття місцевого самоврядування в Україні.

Принципи організації місцевого самоврядування.

Розкриваючи перше питання, важливо розкрити сутність поняття «місцеве самоврядування» відповідно до Конституції України та Закону України «Про місцеве самоврядування» та дати визначення цьому поняттю.

Письмове завдання 1. Заповнити таблицю

«Принципи місцевого самоврядування»

Відповідь:

Принципи місцевого самоврядування	Їх сутність
Принцип децентралізації влади	Передача частини повноважень та ресурсів з центрального рівня до місцевих органів влади.

Принцип автономії	Місцеві органи влади мають право приймати рішення та здійснювати владні повноваження у межах визначених законом.
Принцип народовладдя	Місцеве самоврядування забезпечує можливість громадянам брати участь у прийнятті рішень, що стосуються їхнього життя та розвитку спільноти.
Принцип прозорості та відкритості	Забезпечення доступу громадян до інформації про рішення та діяльність місцевих органів влади.
Принцип взаємодії та партнерства	Співпраця між місцевими органами влади, громадянами та громадськими організаціями для спільного розвитку території.
Принцип ефективності та ефективності	Місцеві органи влади повинні забезпечувати раціональне використання ресурсів та досягати максимальних результатів у розвитку території.
Принцип субсидіарності	Розподіл владних повноважень між центральним та місцевими рівнями влади на користь найнижчого рівня, де це можливо та ефективно.
Принцип законності та правової відповідальності	Діяльність місцевих органів влади повинна відбуватися в межах чинного законодавства, а представники мають нести відповідальність за свої рішення.
Принцип сталості та стійкості	Забезпечення неперервності функціонування місцевого самоврядування та стабільності розвитку території.
Принцип гендерної рівності	Забезпечення рівних можливостей та участі жінок і чоловіків у прийнятті рішень та процесах самоврядування.

Друге питання: Система місцевого самоврядування в Україні.

Письмове завдання 2. Назвати елементи системи місцевого самоврядування.

Відповідь:

1. Місцеві ради: Це обрані органи, які представляють інтереси мешканців конкретної території (селища, сільради, міськради тощо).
2. Виконавчі органи: Вони забезпечують виконання рішень місцевих рад та виконують адміністративні функції на місцевому рівні.
3. Місцеві комітети та комісії: Ці органи можуть бути утворені для вирішення конкретних завдань, наприклад, з питань бюджету, місцевого розвитку, освіти тощо.
4. Місцеві підприємства та установи: У деяких випадках, у місцевих органах влади можуть бути спеціалізовані підприємства чи установи, які надають певні послуги на території.
5. Громадські організації та ініціативні групи: Громадські ініціативи та організації можуть брати участь у процесах самоврядування та впливати на прийняття рішень.
6. Місцеві медіа: Засоби масової інформації на місцевому рівні грають важливу роль у сприянні відкритості та прозорості в діяльності місцевих органів влади.
7. Консультативні органи та ради: Ці групи можуть бути сформовані для надання консультацій та рекомендацій місцевим органам влади.
8. Локальні бюджети та фінансові органи: Вони забезпечують фінансування та ефективне управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні.
9. Суди та правоохоронні органи: Забезпечують дотримання законності та правопорядку на місцевому рівні.

Усне обговорення питань:

- Дати визначення поняттю «територіальна громада» та назвати основні форми безпосереднього волевиявлення територіальних громад
- Конституційно-правовий статус сільських, селищних і міських рад.
- Форми реалізації функцій і повноважень органів місцевого самоврядування.

Письмове завдання 3. Заповнити таблицю

«Організаційно - правові форми реалізації функцій і повноважень місцевого самоврядування»

Відповідь:

Організаційно-правові форми їх сутність.	Зміст роботи по реалізації функцій
Сесія	<ul style="list-style-type: none"> • Коли скликається і з якою періодичністю: Сесія скликається згідно з графіком, який зазвичай затверджується головою ради. Частота проведення може бути визначена статутом або регламентом ради. • Гласність та закритість роботи: Сесії можуть бути відкритими або закритими. Відкриті сесії відбуваються з відкритим доступом для громадськості, тоді як закриті сесії призначені для обговорення конфіденційних питань. • Набрання чинності прийнятих рішень: Рішення, прийняті на сесії, набувають чинності з моменту їх прийняття, якщо інше не передбачено законодавством або самим рішенням.
Постійні комісії	<ul style="list-style-type: none"> • Порядок формування: Постійні комісії формуються на підставі рішення ради та можуть включати представників різних політичних груп та фракцій. • Функції та перелік питань, які розглядаються: Комісії займаються детальним розглядом та аналізом питань, що входять у їх компетенцію, та готують рекомендації для сесій ради. Питання можуть бути різноманітні, включаючи бюджетні питання, міське планування, соціальні програми тощо. • Функції та перелік питань, які розглядаються: Комісії займаються детальним розглядом та аналізом питань, що входять у їх компетенцію, та готують рекомендації для сесій ради. Питання можуть бути різноманітні, включаючи бюджетні питання, міське планування, соціальні програми тощо
Обласні, районні ради	<ul style="list-style-type: none"> • Перелік питань для розгляду: Обласні та районні ради розглядають питання, що стосуються конкретних адміністративних одиниць (областей, районів), включаючи питання бюджету, інфраструктури, освіти, охорони здоров'я тощо.
Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад	<ul style="list-style-type: none"> • Відмінність від обласних та районних рад: Виконавчі органи сільських, селищних і міських рад відповідають за реалізацію рішень місцевих рад на конкретній території. Вони здійснюють адміністративну та виконавчу функції в межах наданих їм повноважень.
Сільський, селищний, міський голова	<ul style="list-style-type: none"> • Порядок обрання та функції: Голова обирається громадою (через вибори або іншим чином, передбаченим законом) та виконує представницькі та

Організаційно-правові форми їх сутність.	Зміст роботи по реалізації функцій
	виконавчі функції на своїй території. Він представляє громаду та взаємодіє з іншими органами влади.
Органи самоорганізації населення	<ul style="list-style-type: none"> • Можливі форми: Органи самоорганізації населення можуть бути утворені у формі громадських організацій, ініціативних груп, асоціацій тощо. • Основні завдання: Забезпечення участі громадян у процесах самоврядування, захист прав та інтересів громади, сприяння розвитку спільноти

Третє питання: Матеріально-фінансова основа місцевого самоврядування. Формування бюджетів місцевого самоврядування.

Розкриваючи сутність третього питання, необхідно пояснити, що матеріально фінансова база місцевого самоврядування складається з наступних елементів:

- Комунальна власність (*назвати, що входить до складу комунальної власності відповідно до ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні*);
- Місцеві фінанси (*пояснити, що що місцевий бюджет має дохідну та видаткову частини; за своєю структурою включають: кошти місцевого бюджету; позабюджетні кошти; кошти комунальних підприємств*);
- майно, що перебуває в державній власності та передані в управління органам місцевого самоврядування;
- фінансова допомога держави (*розкрити зміст понять «дотації» та «субвенції»*)

Четверте питання: Ознаки місцевого самоврядування як державного інституту та суспільного інституту.

Письмове завдання 4. Заповнити таблицю
«Ознаки місцевого самоврядування як державного інституту та суспільного інституту».

Відповідь:

Основні ознаки місцевого самоврядування як державного інституту	Основні ознаки місцевого самоврядування як громадського інституту
Юридичний статус, що надається законодавством	Засноване на добровільному об'єднанні громадян та їх ініціативі
Володіння визначеними повноваженнями в межах встановленого законом відокремлення влади	Здатність впливати на прийняття рішень та виконання функцій органами місцевого самоврядування
Фінансування з бюджету держави та місцевих бюджетів	Фінансування з добровільних внесків громадян, благодійної допомоги, прибутків від власної діяльності та інших джерел
Встановлення нормативно-правових актів, що регулюють його функціонування	Створення та використання механізмів громадського контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування
Участь у реалізації загальнодержавних програм і стратегій	Участь у соціальних, культурних та економічних ініціативах, спрямованих на розвиток території та задоволення потреб громади

П'яте питання: Сутність та поняття «громадянське суспільство».

Основні ідеї та принципи громадянського суспільства, основні інститути та функції .

Питання для обговорення:

- Дати визначення поняттю «громадянське суспільство» та охарактеризувати його загальні ідеї і принципи.
- Назвати інститути громадянського суспільства. Пояснити, чому жоден із цих інститутів не повинен бути домінуючим, а їх взаємодія має утворювати єдину цілісну систему?
- Назвати специфічні функції громадянського суспільства.
- Назвати найголовніші атрибути громадянського суспільства для повноцінної реалізації функцій.

Письмове завдання 5. Порівняти суспільства з демократичною політичною системою та з тоталітарною системою

Відповідь:

Питання для порівняння	Демократична політична система	Тоталітарна політична система
Суспільне спілкування	Вільне та різноманітне, з можливістю висловлювати різні погляди та ідеї.	Суспільне спілкування може бути обмеженим або контрольованим владою, обмеження свободи слова та висловлення.
Можливість політичної боротьби в державі	Політична боротьба є допустимою та регульованою, різноманітна система політичних партій та організацій.	Політична боротьба може бути пригніченою або забороненою, одна партія або група має монополію на владу.
Можливість існування суспільних та громадянських об'єднань	Громадяни мають право на об'єднання у різні організації, асоціації, громадські об'єднання тощо.	Суспільні та громадянські об'єднання можуть бути суворо контрольовані чи заборонені державою.
Принципи правової держави	Держава діє в межах закону, права та свободи громадян захищені, влада обмежена законом.	Права та свободи громадян можуть бути обмежені державою, діяти може беззаконня та безправ'я.
Відносини між державою та громадянським суспільством	Громадянське суспільство має важливу роль у формуванні та контролі над державною політикою, владою враховуються інтереси громадян.	Влада має переважаючий контроль, держава може втручатися в суспільні справи та обмежувати права громадян.

Завдання та питання для самостійної перевірки знань

1. Розкрийте зміст поняття «місцеве самоврядування».
2. Яке місце займає місцеве самоврядування в політико-правовій системі України?

3. Охарактеризуйте принципи організації місцевого самоврядування.
4. Назвіть складові системи місцевого самоврядування в Україні.
5. Розкрити зміст поняття «територіальна громада».
6. Назвіть основні норми безпосереднього волевиявлення територіальних громад.
7. Чому не можна ототожнювати поняття «суспільство» і поняття «громадянське суспільство»?
8. Охарактеризуйте конституційно-правовий статус і повноваження сільського, селищного і міського голови.
9. Розкрити зміст поняття «громадянське суспільство».
10. Які повноваження закріплюються за обласними і районними радами?
11. Як співвідносяться між собою органи місцевого самоврядування і органи місцевого управління?
12. Які завдання виконують органи самоорганізації населення в Україні?
13. . Охарактеризуйте принципи громадянського суспільства.
14. Охарактеризуйте організаційні, фінансово-економічні і правові гарантії самостійності місцевого самоврядування.
15. Як Ви вважаєте, чи відповідає принципам Європейської хартії місцевого самоврядування система місцевого самоврядування України?
16. Яке громадянське суспільство можна вважати правовим?